

С. Я. Кондратюк

Лишайники

ЛИШАЙНИКИ – симбіотичні асоціації гриба (мікобіонта) з однією чи декількома водоростями (фотобіонтами), що утворюють специфічні структури та самі себе підтримують. Є об'єктом вивчення [ліхенології](#). За особливостями розмноження 98 % Л. належать до відділу сумчастих грибів (Ascomycota), 2 % – до відділу базидіал. грибів (Basidiomycota). Подвійну природу Л. відкрив швейцар. учений С. Швенденер 1869. Місце Л. у системі грибів стало загальноновизнаним у 1980-і рр. Усебічні дослідж. флори Л. України здійснював А. Окснер – відомий фахівець з таксономії Л., засн. істор. географії Л., співзасн. ліхеноценології. Він також став фундатором ліхенол. гербарію Інституту ботаніки НАНУ (Київ), що є найбільшою колекцією гербар. зразків в Україні. Вагомий внесок у вивчення Л. зробили послідовники А. Окснера – М. Макаревич, О. Блюм та ін.

Ростуть Л. дуже повільно, їхній вік досягає сотень і навіть тисяч років. Воду і речовини вони отримують із довкілля, орган. речовини – у процесі фотосинтезу. У природі Л. відіграють важливу роль у заселенні субстратів, а саме зростають на кам'янистих поверхнях та ін. субстратах, бідних на поживні речовини, де ін. рослини не можуть рости. Їх здавна використовували в медицині, а також у виробництві барвників, парфумів тощо. Найпоширенішим є застосування Л. як індикаторів стану довкілля (див. [Ліхеноіндикація](#)). Вважають, що Л. є бл. 16 тис. видів. Найповніше вони представлені у тундр. зоні та в альпій. поясі гір, де разом з мохоподібними утворюють основу рослин. покриву і відіграють важливу роль у забезпеченні харчування диких тварин, а також у місц. тваринництві. Місц. назва Л. – ягель – асоціюється насамперед із кормом для оленів. Назва Лапландія дослівно означає «країна бородатих Л.» (звисають з гілок дерев у вигляді рясних борід).

Рекомендована література

1. Окснер А. М. Визначник лишайників України. К., 1937;
2. Його ж. Флора лишайників України: В 2 т. Т. 1. К., 1956;
3. Т. 2, вип. 1. К., 1968;
4. Т. 2, вип. 2. К., 1993;
5. Т. 2, вип. 3. К., 2011;

6. Його ж. Определитель лишайников СССР. Вып. 2. Морфология, систематика и географическое распределение. Ленинград, 1974;
7. Кондратюк С. Я. Індикація стану навколишнього середовища України за допомогою лишайників. К., 2008.

Бібліографічний опис:

Лишайники / С. Я. Кондратюк // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-55354>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).